

Energeetika- ja keskkonnaministri määruse „Keskkonnaministri 31. jaanuari 2020. a määruse nr 10 „Keskkonnaprogrammist toetuse andmise kord ja tingimused“ muutmise“ eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Keskkonnaministri 31. jaanuari 2020. a määruse nr 10 „Keskkonnaprogrammist toetuse andmise kord ja tingimused“ (edaspidi *määrus nr 10*) muutmise eesmärk on teha määruses täpsustusi muutunud asjaolude ja eesmärkide tõttu eelkõige valdkondlikest programmidest toetatavates tegevustes ja nende tingimustes.

1.2. Eelnõu ettevalmistajad

Eelnõu valmistasid ette Kliimaministeeriumi finantsosakonna nõunik Kalju Kukk (626 2815, kalju.kukk@kliimaministeerium.ee), SA Keskkonnainvesteeringute Keskus (edaspidi *SA KIK*) toetuste üksuse valdkonnajuht Rita Jürmann (5880 0211, rita.jurmann@kik.ee) ja jurist Kaido Floren (627 4176, kaido.floren@kik.ee).

Eelnõu õigusekspertiisi tegi Kliimaministeeriumi õigusosakonna nõunik Annemari Vene (annemari.vene@kliimaministeerium.ee) ja keeleteimetaja oli Justiits- ja Digiministeeriumi õigusloome korralduse talituse toimetaja Aili Sandre.

1.3. Märkused

Eelnõu ei ole seotud Euroopa Liidu õiguse rakendamisega ega muu menetluses oleva eelnõuga. Eelnõukohase määrusega muudetakse määruse nr 10 redaktsiooni, mis jõustus 10.02.2025 ([RT I, 07.02.2025, 5](#)).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb kahest paragrahvist.

Paragrahv 1 on sätestatud määruses nr 10 tehtavad muudatused.

Punktiga 1 muudetakse § 12 punkti 4¹, ühtlustamaks kindlasummalise makse tingimusi struktuuritoetuste reeglitega. Eialgu määrati keskkonnaprogrammi kindlasummalise makse piir madalam, arvestades, et programmide mahud on välisvahenditega võrreldes oluliselt väiksemad. Praktikas on aga selgunud, et kohane on siiski vaadata iga projekti üksikult ning kindlasummalise makse piiri tõstmine välisvahenditega samale tasemele on asjakohane. Muudatus võimaldab loobuda projektidel, mille kogumaksumus on kuni 200 000 tuhat (veemajandusprogrammis kuni 400 000 eurot), kuludokumentide esitamisest ning nende kontrollimisest, mis hõlbustab nii toetuse andmist kui selle kasutamist. Veemajanduse mitteehituslike tööde alamprogrammis võimaldab taoline toetusskeem anda toetust vee-ettevõttele 50% toetusmäära puhul kuni 200 000 eurot kindlasummalise maksega senise 50 000 euro asemel. Muudatuse tulemusel väheneb SA KIK halduskulu projektide elluviimisel. Kuna kindlasummalise makse puhul toetuse summat projekti elluviimise ajal enam ei muudeta, siis langeb ära ka SA KIK halduskoormus, mis on kulunud projektide kallinemisest tulenevate lisarahastustaotluste menetlemisele ja väheneb lisarahastamisega seotud kulu. Projektide elluvijatel väheneb halduskulu, mis on seotud tehtud kulutuste raporteerimisega SA-le KIK. Muudatusest tuleneva rahastusskeemi kasutamise võimalus on valdkondlikele programmidele vabatahtlik. Voorude avamisel võib SA KIK kehtestada vooruspetsiifilisi piiranguid, sh

kindlasummalise maksega toetatava projekti kogumaksumuse väiksemat ülempiiri, kui määruses sätestatud. Seega ei kaasne muudatusega uusi kohustusi SA-le KIK valdkondlike taotlusvoorude avamisel.

Punktiga 2 viiakse sõiduauto kasutamise kulu abikõlblikkus toetuse taotlejate ootuse kohaselt ning selguse huvides vastavusse tulumaksuseaduse kohaselt lubatud maksuvaba piirmääraga.

Atmosfääriõhu kaitse programm

Punktiga 3 jäetakse § 18 lõikest 1 välja viide kliimamuutuste tagajärgede leevendamisele. Atmosfääriõhu kaitse programmist ei ole pikka aega rahastatud kliimamuutuste tagajärgede leevendamise projekte, kuna seda tegevust rahastatakse nii CO₂ vahendite arvelt kui ka ELi vahenditest. Meetmete dubleerimise vältimiseks võetakse see tegevus programmist välja.

Punktiga 4 jäetakse § 18 lõikest 2 välja transpordisaaste vähendamise ja energeetika negatiivse keskkonnamõju vähendamise alamprogrammid. Mõlema tegevuse rahastamiseks on olemas nii ELi vahendid kui ka CO₂ rahastus. Meetmete dubleerimise vältimiseks võetakse need alamprogrammid programmist välja.

Punktiga 5 jäetakse § 18 lõikest 3 välja punkt 1 „välisõhu saasteainete puhastussüsteemide renoveerimine ja ehitamine, sealhulgas parima võimaliku tehnika rakendamine“, kuna seda tegevust ei ole saanud rahastada KIKi atmosfääriõhu kaitse programmi piiratud eelarve tõttu.

Punktiga 6 jäetakse § 18 lõike 3 punktist 4 välja sõna „kliimamuutustega“, kuna kliimamuutustega seotud rakendusuuringute ja analüüside koostamiseks on teised rahastusallikad, meetmete dubleerimise vältimiseks võetakse see tegevus siit programmist välja.

Punktiga 7 jäetakse §-st 18 välja lõiked 4 ja 7. Muudatus on seotud punktiga 4, kuna need programmid jäetakse atmosfääriõhu kaitse programmist välja teiste rahastusallikate ja meetmete olemasolu tõttu.

Punktiga 8 jäetakse §-st 19 välja lõiked 1–5 ja 7. Muudatus on seotud transpordisaaste vähendamise ja energeetika negatiivse keskkonnamõju vähendamise alamprogrammide välja jätmisega atmosfääriõhu kaitse programmist, samuti juhendatakse edaspidi mittetulundusühingute ja sihtasutuste toetamisel § 8 lõikes 5 sätestatud määrast.

Kalanduse programm

Punktiga 9 lisatakse § 20 lõikesse 5 punkt 7, et võimaldada edaspidi kalanduse programmist avada taotlusvoor valitsusväliste katusorganisatsioonide toetamiseks, et tugevdada partnerlust riigi ning harrastuskalastuse valitsusväliste katusorganisatsioonide vahel.

Punktiga 10 täiendatakse § 20 lõikega 5¹. Tegevuse eesmärk on anda toetust sellisele katusorganisatsioonile, kes on ise ja kelle liikmed on valitsusvälised harrastuskalastuse edendamise tegelevad organisatsioonid. Toetatakse ühiskondlikku ja jätkusuutlikku harrastuskalastuse tegevusi, nagu liikide kaitse, säästva kalanduse hariduslik õpe, valdkonna ekspertarvamuste ja analüüside koostamine, riiklik ja ELi tasemel rahvusvaheline koostöö ning koolituste korraldamine kalanduse valdkonnas katusorganisatsioonide endi või nende liikmete poolt.

Punktiga 11 jäetakse § 20 lõikest 6 välja punkt 2, kuna siseveekogul kalapüügiga tegelevate kutselise kalapüügi luba omavatele ettevõtetele elektrooniliste püügiandmete esitamiseks seadmete soetamiseks ei ole vaja enam toetust anda ja meede on täitnud oma eesmärgi.

Korraldatud voorude abil on toetust vajanud ettevõtted püügiandmete esitamiseks vajalikud seadmed soetanud ja andmeid edastatakse elektrooniliselt.

Punktiga 12 lisatakse § 21 lõikesse 1 viide § 20 lõike 5 punktile 7, nähes sellega ette, et toetuse osakaal kalanduse valdkonna valitsusvälistel katusorganisatsioonidel on kuni 100% abikõlblikest kuludest.

Punktiga 13 tunnistatakse kehtetuks § 21 lõige 4, kuna selles sätestatud piiranguid ei ole enam vaja. Arendus- ja innovatsiooniprojektide toetuse määra kaotamine võimaldab rahastada ka kallimaid projekte.

Looduskaitse programm

Punktiga 14 tunnistatakse kehtetuks § 24 lõike 3 punkt 6, kuna tegevused koondati keskkonnateadlikkuse programmi.

Punktiga 15 tunnistatakse kehtetuks § 25 lõige 1. Määrusest võetakse välja sihtasutuste ja mittetulundusühingute valdkondliku programmi erand ja neile hakkab rakenduma üldine § 8 lõikes 5 sätestatud määr ehk sihtasutustel ja mittetulundusühingutel peab edaspidi omafinantseering olema vähemalt 10% projekti või projektietapi abikõlblikest kuludest.

Metsanduse programm

Punktiga 16 muudetakse § 27 lõike 1 punkti 4 sõnastust, kuna teavitamine viidi keskkonnateadlikkuse programmi.

Punktiga 17 muudetakse § 27 lõike 1 punkti 6 sõnastust, kuna väljajäetav osa viidi keskkonnateadlikkuse programmi.

Punktiga 18 muudetakse § 27 lõike 3 punkti 4 sõnastust, kuna väljajäetav osa viidi keskkonnateadlikkuse programmi.

Punktiga 19 muudetakse § 27 lõike 4 punkti 3 sõnastust, kuna lõike 4 punktis 3 olevate pärandkultuuri objektide kaardistamiseks ja tutvustamiseks on SA-l KIK eraldi toetusmeede erametsa toetuste hulgas. Seetõttu ei ole vaja nimetatud tegevust keskkonnaprogrammi metsanduse programmist toetada.

Punktiga 20 tunnistatakse kehtetuks § 27 lõike 5 punkt 1, kuna nimetatud tegevuseks ei ole toetuse taotlusi esitatud ning puudub vajadus tegevust toetada.

Punktiga 21 muudetakse § 27 lõike 5 punkti 3 sõnastust, et seda lihtsustada.

Punktiga 22 muudetakse § 27 lõike 7 sissejuhatavast lauseosast jäetakse välja viide teavitamisele (vt selgitus p 24 juures).

Punkti 1 sõnastust muudetakse lihtsustamise eesmärgil. Nimetatud punkti kohaselt toetatakse kitsalt metsandust õpetavate koolide õppurite või õppejõudude osalemist praktilistel koolitustel või võistlustel. Kehtiva sõnastuse kohaselt toetatakse programmide käivitamist, mis on ühelt poolt ebaselgem, teisalt ka kitsam ja ei hõlma võistlusi. Lisaks on hetkel kehtivas määruses kirjas "metsandusüliõpilaste ja -õppejõudude", aga uus sõnastus laieneb kõigile metsandusõppuritele. Uus sõnastus on täpsem ja lähtub reaalsest olukorrast.

Punktiga 23 muudetakse § 27 lõike 7 punkti 3 sõnastust. Edaspidi toetatakse kitsalt üksnes metsandusteaduse erialakirjanduse koostamist. Teabematerjalide (trükiste, filmide, näituste) koostamine on edaspidi osa keskkonnateadlikkuse programmist.

Punktiga 24 tunnistatakse kehtetuks § 27 lõike 7 punktid 4 ja 7, kuna neid tegevusi toetatakse edaspidi keskkonnateadlikkuse programmist.

Punktiga 25 tunnistatakse kehtetuks § 27 lõike 8 punkt 2, kuna selles sätestatud tegevust toetatakse edaspidi keskkonnateadlikkuse programmist.

Punktiga 26 tunnistatakse kehtetuks § 28 lõige 1 ning edaspidi juhindutakse mittetulundusühingute ja sihtasutuste toetamisel § 8 lõikes 5 sätestatud määrast.

Ringmajanduse programm

Punktidega 27–36 tunnistatakse kehtetuks või muudetakse mitme §-s 29 toetatava tegevuse sõnastust ning selle põhjal tunnistatakse kehtetuks ja täpsustatakse eelnõu **punktidega 37–42** määruse §-s 30 nende tegevustega seotud eritingimusi. Samuti lisatakse üks uus tegevus § 29 lõike 4 punktiga 12 (vt allpool). Toetatavate tegevuste piiritlemise vajadus tuleneb programmi eelarvelistest piirangutest ning alternatiivsete rahastusallikate olemasolust.

Punktidega 27 ja 28 täpsustatakse ringmajanduse programmi tegevuste ja eesmärgi täpsustumise ning tegevuste piiritlemise tõttu § 29 lõike 1 sõnastust ja tunnistatakse kehtetuks § 29 lõike 3 punktid 1 ja 2 kuna nimetatud tegevusi toetatakse ühtekuuluvusfondidest. Ettevõtete ressursitõhususe auditite koostamist ja investeeringute tegemist toetatakse ühtekuuluvusfondist (SF21+) rohkem kui 30 miljoni euroga, seetõttu ei ole otstarbekas keskkonnaprogrammi väga piiratud eelarve olukorras säilitada § 29 lõike 3 punktides 1 ja 2 nimetatud tegevusi. Lisaks toetatakse ka uuenduslikke lahendusi SF21+ ringmajanduspõhiste tootmis- ja tarbimismudelite meetmest. Toetatakse üleminekut lineaarsel majandusmodelil põhinevalt ettevõtluselt ringsele modelile.

Punktiga 29 muudetakse § 29 lõike 3 punkti 3 sõnastust, et tagada esmane keskkonnajuhtimissüsteemi rakendamine, et tegevusi paremini piiritleda. Toetuse eesmärk on saavutada keskkonnajuhtimissüsteemi esmane rakendamine, mitte rahastada pidevaid edasiarendusi ning püsikulusid. Toetatakse nii EMASi taotlemist kui ka selle rakendamiseks vajalikke eeltegevusi.

Punktiga 30 tunnistatakse kehtetuks § 29 lõike 3 punkt 4, et tagada ringmajanduse programmi piiratud vahendite sihitatum kasutamine.

Punktidega 31 ja 32 muudetakse § 29 lõike 3 punkti 5 sõnastust, et tagada taotluste parem vastavus EL ökomärgise kriteeriumitega ja tunnistatakse kehtetuks punktid 6 ja 7.

Punktidega 33 ja 34 täpsustatakse jäätmevaldkonna rahastatavaid meetmeid, et tagada piiratud ressursside tingimustes vahendite võimalikult sihipärane kasutamine. Planeeritud on toetada ühtekuuluvusfondidest kohalikke omavalitsusi liigiti kogumise infrastruktuuri arendamisel rohkem kui 30 miljoni euroga, mis vastab keskkonnaprogrammi § 29 lõike 4 punktide 5, 6 ja 10 tegevustele. Lisaks toetatakse SF21+ programmist 10 miljoni euroga jäätmetekke ja pakendamise vältimist ja vähendamist ning korduskasutuse edendamist.

Paragrahvi 29 lõike 4 punkti 1 sõnastust muudetakse ning toetatakse nii jäätmetekke vältimist ja korduskasutust kui ka nendeks tegevusteks vajalikke ettevalmistavaid tegevusi. Jäätmetekke vältimine on jäätmehierarhia kõige eelistatum aste, mistõttu on oluline toetada tegevusi, mis

sellesse panustavad. Selleks, et ettevõtted muutuksid jäätmevabamaks, on näiteks vaja kaardistada jäätmevood ja teha auditid, koostada kohandatud tegevuskavad ja seada eesmärgid, korraldada kaasamiskampaaniaid ja koolitusi (elanikud, töötajad), arendada jäätmete liigiti kogumise ja taaskasutuse süsteeme, luua seire- ja aruandlussüsteeme, samuti kaasata koostööpartnerid (MTÜd, sotsiaalsed ettevõtted, kogukonnad). Silmas on peetud ka näiteks parandustöökodade (nt kingaparandus, õmblusteenused või kodumasinatate parandus) toetamist, mis aitavad pikendada toodete eluiga ja samal otstarbel kasutamist. Jäätmeteket aitavad vähendada ka näiteks ühekordsete nõude asendamine korduskasutatavatega jms tegevused. Toetavaks tegevuseks on investeringute tegemine poodides pakendivaba kauba müümiseks (mahutid, täitmisjaamad, kaalud, mõõteseadmed, tehnoloogilised lahendused), E-poe platvormi ja turundusse.

Punktiga 35 täiendatakse § 29 lõiget 4 punktiga 12, mis toetab kohalikel omavalitsustel jäätmehoolduse arendamist. Kõnealuse tegevuse eritingimused – kulude abikõlblikkus ja toetuse osakaal – sätestatakse eelnõu punktiga 40 § 30 lisatavates lõigetes 21–23.

Punkti 12 lisamine on vajalik, et toetada kohalikke omavalitsusi (KOV) jäätmereformi kiirel ja tõhusal elluviimisel. Jäätmehoolduse sihtmäärade täitmata jätmise toob riigile kaasa märkimisväärsed iga-aastaseid kulusid, sealhulgas võimalikke trahve ja lisamakseid Euroopa Liidule. Näiteks plasti omavahendi kulu moodustab riigieelarvest ligikaudu 20 miljonit eurot aastas, millele lisanduvad muud jäätmekäitlusega seotud kulutused. Kohalike omavalitsuste investeringute vajadus ei piirdu ainult taristuga, nad vajavad näiteks ka nõustamist ning tuge arengudokumentide koostamisel. Määruse muudatused võimaldavad KOVidel võtta kiireid ja sihipäraseid samme jäätmereformi eesmärkide saavutamiseks.

Paragrahvi 29 lõike 4 punkti 12 kohaselt toetatakse kohalikes omavalitsustes jäätmehoolduse korralduse arendamist. Tegevuse raames toetatakse vajalike dokumentide koostamist, konsultantide kaasamist, projektide käivitamist, järelevalve tõhustamist ja muid tegevusi, mis tagavad kohaliku omavalitsuse jäätmehoolduse positiivse arengu.

Dokumentide koostamise puhul võib toetada näiteks jäätmehoolduseeskirjade, jäätmekava või korraldatud jäätmeveo hankel alusdokumentide koostamist. Konsultatsioonide puhul on toetatavad tegevused analüüside ja hinnangute (sh juriidiliste) koostamine, mis aitavad kohalikel omavalitsustel kohaneda uute riiklike nõuetega. Samuti saab toetada konsultatsioone, mis aitavad käivitada uusi projekte, sealhulgas rahastustaotluste koostamist või jätkusuutliku kohalike omavalitsuste vahelise koostöövõrgustiku käivitamist ja loomist.

Lisaks on toetatav ka järelevalve tõhustamine või süstemaatiline ja mõõdetav jäätmete liigiti kogumine.

Taotluse saavad esitada kohalikud omavalitsused koostöös (v.a saarelised omavalitsused), mis tähendab, et taotlusele peab olema lisatud vähemalt kahe kohaliku omavalitsuse koostöös kinnitatav ametlik kokkulepe ning toetatav tegevus peab toimuma taotluse esitanud omavalitsustes. Toetuse eesmärk on suunata kohalikke omavalitsusi konkreetselt mõõdetava tihedama koostöö suunas, mis suurendab nende kompetentsust.

Punktiga 36 korrastatakse maapõue alamprogrammi meetmeid, sh mõned tegevused tunnistatakse kehtetuks. Maavarakaevandamise uuringute vajaduse keskkonna- ja tervise mõju vähendamiseks tuvastab keskkonnaloa andja ja uuringud tuleb teha taotlejal loamenetluse ajal. Ebaotstarbekas on toetada loamenetlusega konkureerivaid uuringuid.

Paragrahv 29 lõike 6 sõnastust muudetakse ning lisatakse kolm uut toetatavat tegevust.

Senine § 29 lõike 7 punkt 2, mis käsitleb uuringute toetamist maavarade kaevandamise keskkonna- ja tervisemõju vähendamiseks, jäetakse lõikest välja. Eelpoolnimetatud uuringud on otstarbekas teostada huvitatud osapoolte poolt või siis valdavalt käsitleb probleemseid küsimusi ka keskkonnamõju hindamine enne kaevandamisloa taotlemist. Paragrahvi 29 lõike 7 punktid 3 ja 4 tunnistatakse kehtetuks piiratud eelarve tõttu ning arvestades asjaolu, et ühtekuuluvusfondist avatakse toetusmeede ohutu materjaliringluse tagamiseks.

Toetatakse paljandite, geoloogiliste loodusmälestiste korrastamist ja eksponeerimist. Eluta looduse üksikobjektid, eriti stratotüüpsed paljandid on tähtsad nii piirkonna geoloogilise ajaloo mõtestamisel kui ka informatsiooni jagamise seisukohalt. Need ei tarvitse olla fikseeritud loodusmälestistena ega nende kohta talletatud informatsioon käsitletav keskkonnateabena. Kuna tegemist on tihti raskesti ligipääsetavate kohtadega, kus on tarvis neid pidevalt korrastada ja tagada neile ligipääsud. Tegevus on suunatud erialaliitude MTÜdele või nende piirkonna koolidele või kohalikele omavalitsustele ja see tähendab nn välitöid, kus näiteks puhastatakse alad võsast ja rajatakse juurdepääsuteid ja infotahvleid, sh korrastatakse andmebaase.

Uue tegevusena toetatakse ka geoparkide rajamist. Eestis on praeguse seisuga kokku kaks geoparki: Saarte Geopark ja Loode-Eesti Geopark. Eesmärk on luua geoparke juurde, et valdkonda teadvustada ja tähtsustada. Geoparkidel on kolm põhilist eesmärki: looduskaitse ja säilitamine, infrastruktuuri arendamine geoturismi edendamiseks ja sotsiaalmajanduslik areng. Geoloogiline konserveerimine ehk geokonserveerimine on geoloogiliste objektide aktiivne haldamine selleks, et nende parim võimalik kvaliteet säiliks. Geokonserveerimist võib defineerida ka kui tegevust kavatsusega säilitada ja suurendada objektide geoloogilisi ja geomorfoloogilisi omadusi, tähtsustada protsesse, vaatamisväärsusi ning näidiseid. Geokonserveerimine tähendab ka töötamist paratamatute looduslike muutustega. Näiteks selleks, et säilitada erosiooniohus paljandi stratigraafilist järjestust, tuleb erosioonist tingitud muutustega arvestada ja objekti korrastada. Geoparkide moodustamise toetus on suunatud eelkõige kohalikele omavalitsustele.

Lõike 6 kohaselt toetatakse endiste mäetööstusalade kujundamist üldkasutatavateks rekreatsioonialadeks, kasutades maksimaalselt sekundaarset tooret ja/või kaevandamisjäätmek, sealhulgas karjäärade sõelmeid. Sellistel tehiskel geomorfoloogilistel struktuuridel on suur potentsiaal, neid saab kasutusele võtta kas siis puhkealadena või sportimiseks. Selliste rekreatsiooniks sobivate kohtade kujundamine annab mäetööstusest mõjutatud maastikele uue dimensiooni ja mahendab perspektiivis ka suhtumist kaevandamisse. Suur on mõju kohalikele kogukondadele, kes saavad siis kasutusele võtta kunagised tööstusmaastikud. Potentsiaalsed taotlejad võivad olla kohalikud omavalitsused või ka MTÜd. Tööd võivad olla erineva mahu ja kaaluga, näiteks koorteväljak, kettagolf, rannaala puhkealana, motorada, palliplats jne.

Punktiga 37 tunnistatakse kehtetuks § 30 lõiked 1–5 ja 6¹, millega sätestati ringmajanduse programmi eritingimused. Kehtetuks tunnistatakse lõiked, milles sätestati eritingimused ressursiaudititele ning mitteformaalsete keskkonnajuhtimissüsteemide toetustele, mis käesoleva eelnõuga toetatavate tegevuste nimekirjast eemaldatakse. Samuti tunnistatakse kehtetuks tööstuse arenduseks ettenähtud toetuste piirmäärasid sätestav lõige.

Punktidega 38–42 täpsustatakse ringmajanduse programmi eritingimusi. Oluline osa eritingimusi tunnistatakse kehtetuks ning mitmete sõnastust muudetakse.

Punktiga 38 jäetakse § 30 lõikest 7 välja punktid, mis seavad eritingimused § 29 lõikes 4 loetletud tegevustele, mis käesoleva eelnõu punktiga 34 kehtetuks tunnistatakse. Sellisteks tegevusteks on kodumajapidamistes jäätmete liigiti kogumiseks kasutatavate kompostrite ja

konteinerite soetamine, jäätmejaamade rajamine ja jäätmevaldkonna teavitusmaterjalide trükkimine ja levitamine kohaliku omavalitsuse poolt.

Punktiga 39 täpsustatakse § 30 lõiget 8 tegevustega, millele toetuse taotlemiseks on eelduseks kehtiva ja ajakohase jäätmekava olemasolu. Sellisteks tegevusteks on § 29 lõike 4 punktides 2, 3 ja 11 nimetatud tegevused: selliste jäätmete käitlemine, mille kulud on jäänud riigi või kohaliku omavalitsuse üksuse kanda, ohtlike jäätmete kogumisringide korraldamine ja elanikkonnalt eterniidijäätmete kogumise korraldamine.

Punktiga 40 sõnastatakse § 30 lõige 9 selgitatakse, et jäätmete, mille käitlemise kulud on kohaliku omavalitsuse üksuse või riigi kanda ning ohtlike jäätmete kogumisringide puhul toetatakse vaid jäätmete kogumist varem kokkulepitud kohtadest.

Punktiga 41 tunnistatakse kehtetuks eritingimused tegevusteks, mida keskkonnaprogrammist edaspidi ei toetata.

Samuti jäetakse paragrahvist 30 välja lõige 20 - 50% omafinantseering on oluliselt suurem kui kohalikele omavalitsustele üldkorras kehtiv 80% omafinantseering ning seda on raske tagada. Üldhariduskoolide jäätmete liigiti kogumise lahenduste omafinantseering otsustatakse taotlusvooru korraldamisel sõltuvalt programmi eelarvest ning prioriteetsetest tegevustest, andes võimaluse korral toetust enam kui 50%.

Punktiga 42 täiendatakse § 30 lõigetega 21–23, mis seavad eritingimused kohaliku omavalitsuse üksuses jäätmehoolduse arendamiseks. Lõikega 21 sätestatakse, et jäätmehoolduseks kohaliku omavalitsuse üksuses saab toetust taotleda vaid kohaliku omavalitsuse üksus või koostööorganisatsioon, mille liikmed on vaid kohaliku omavalitsuse üksused. Lõikega 22 täpsustatakse, et jäätmehoolduse arendamiseks ei ole abikõlblikud asjade ostmise kulud, kuid on abikõlblikud juriidiliste teenuste kulud ning taotluse ettevalmistamisega seotud kulud nagu tehnoloogilised ja eelprojektid, detailplaneeringud, tasuvusuuringud, arengukavad ja keskkonnamõjude hindamised. Asjade soetamiseks on kohaliku omavalitsuse üksustel, kelle jäätmehoolduseeskirjad ja arengukavad on nõuetega vastavusse viidud, võimalik jäätmehoolduse arendamiseks vajalike asjade ja seadmete soetamiseks võimalik toetusi taotleda teistest struktuurivahendite toetusmeetmetest.

Lõikega 23 sätestatakse toetuste osakaal jäätmehoolduse arendamiseks elluviidavate tegevuste puhul nii, et üksiktaotleja puhul on toetuse osakaal 60%, kahe omavalitsuse koostöös esitatud taotluse puhul 70% ning kolme või enama kohaliku omavalitsuse üksuse koostöös esitatud taotluse puhul on toetuse osakaal 80%. Selline toetuse osakaalu seadmine motiveerib kohaliku omavalitsuse üksusi jäätmehoolduse arendamisel koostööd tegema: koostöös on nii arendamine kui edaspidine jäätmehooldus soodsam kui ühe kohaliku omavalitsuse korraldatud jäätmehoolduse puhul.

Üldised muudatused

Punktiga 43 lisatakse määruse § 39 lõikesse 2 lause „Ühikuhinnaga toetuste puhul eelarvet ja omafinantseeringu suurust ei hinnata“, kuna ühikuhinna puhul on kõikidele taotlejatele tingimused samad ning neid võrreldavalt hinnata ei ole otstarbekas. Samuti on ühikuhinna väljatöötamisel juba arvestatud omafinantseeringu määraga.

Punktiga 44 lisatakse veemajanduse programmi mitteehtuslike tööde alamprogrammis keskkonnakaitse mõju hindamiskriteeriumi kirjeldusse mõju elanikkonnale nõuetekohase joogivee ning reoveekäitluse tagamisele. Muudatuse tulemusel saab alamprogrammist rahastada ka selliseid uuringuid ja arendustegevust, mis on vajalikud veemajanduse paremaks korraldamiseks, kuid mis ei ole suunatud otseselt mingi konkreetse veekogumi hea seisundi

saavutamisele või säilitamisele. Näiteks võimaldab täiendatud hindamiskriteerium hinnata projekti mõju positiivsena veeteenuste reformimise rakendusuringul, millele tuginedes parandatakse terve reoveekogumisala teeninduskindlust, sh ühisveevärgi ning ühiskanalisatsiooni teenust. Näite puhul võib efektiivsemast reoveepuhastusest eeldada pinnavette suunatava toitainete koormuse vähenemist. Samuti võib ühiskanalisatsiooni torustiku lekete vähenemisest eeldada ka põhjavee reostuskoormuse vähenemist. Samas on need mõjud pigem kaudsed ja sõltuvad paljudest asjaoludest. Seevastu on oluliselt konkreetsemini hinnatav see, mitme elaniku veevarustust ja reoveekäitlust uuringus või arendustegevuses käsitletakse. Muudatus ei mõjuta SA KIK ega taotlejate halduskoormust.

3. Mõjud valdkondlike programmide kaupa

Atmosfääriõhu kaitse programm

Sihtrühm: keskkonnaprojektide elluviijad, omavalitsused, ettevõtted, teadusasutused.

Muudatus: kliimamuutuste, transpordisaaste ja energeetika alamprogrammide ning eelarvepiirangute tõttu mitme sellise tegevuse määrukest väljajätmine (§ 18 ja § 19 muudatused), mida ei ole programmist juba pikalt toetatud.

Mõju: muudatusel on positiivne mõju, kuna välditakse teistest rahastusallikatest rahastatavate meetmete dubleerimist ning vähendatakse taotleja ootust, et ta võib saada toetust ka atmosfääriõhu kaitse programmist. Sellega väheneb ka KIKi kui programmi koordinaatori töökoormus. Muudatus annab taotlejatele selguse, milliseid tegevusi piiratud eelarvega atmosfääriõhu kaitse programmist toetatakse.

Kalanduse programm

Sihtrühm: harrastuskalastuse valdkonna valitsusvälised katusorganisatsioonid (VVO) ja kutselised kalurid, kalanduse programmist toetuse taotlejad (2024. aastal esitati 70 taotlust, püügiandmete esitamiseks seadmete taotlejaid ei olnud).

Muudatus: lisatakse toetusvõimalus VVO-dele (§ 20 lõike 5 punkt 7) ja lõpetatakse seadmetoetus püügiandmete elektrooniliseks esitamiseks (§ 20 lõike 6 punkt 2).

Mõju: muudatused aitavad tagada valdkonna tegevuskava eesmärkide täitmise harrastuskalastuse edendamisel ning riigi ja sektori omavahelise koostöö arendamisel.

Määruse muudatused võimaldavad edaspidi avada taotlusvoore katusorganisatsioonide toetamiseks, toetades sel viisil ka partnerlust riigi ning harrastuskalanduse valdkonna valitsusväliste katusorganisatsioonide vahel.

Toetuse abil on ettevõtjad soetanud kalapüügiandmete esitamiseks vajalikud vahendid, meede on täitnud oma eesmärgi ning 2024. a ei rahastatud ühtegi projekti. Tegevusele sai toetust taotleda 2023. aastal.

Arendus- ja innovatsiooniprojektide toetuse piirmäära kaotamine võimaldab rahastada ka kallimaid projekte.

Looduskaitse programm

Sihtrühm: sihtasutused, MTÜ-d, looduskaitseprojektide elluviijad.

Muudatus: kaotatakse erandid sihtasutustele ja MTÜdele (§ 25 lõige 1).

Mõju: punkt 15 kohane muudatus võib ahendada taotlejate ringi eeldades, et väiksematel MTÜdel ei pruugi olla piisavalt raha omafinantseeringuks. Seetõttu võib mõnevõrra kannatada spetsiifilisi teadmisi nõudvate projektide tase.

Metsanduse programm

Sihtrühm: sihtasutused, MTÜd, teadusasutused, metsanduse teavitusprojektide elluviijad.

Muudatus: mitme tegevuse viimine keskkonnateadlikkuse programmi (§ 27 muudatused); vähese nõudlusega tegevuste kaotamine; sõnastuste lihtsustamine, samuti kaotatakse toetuse määra erand sihtasutustele ja MTÜdele (§ 28 lg 1).

Mõju: teavitustegevuste viimine keskkonnateadlikkuse programmi võimaldab koordineeritult suunata vahendeid keskkonnateadlikkuse suurendamiseks. Seni metsanduse programmi esitatud taotlused tuleb taotlejatel edaspidi esitada keskkonnaprogrammi asjakohasesse alamprogrammi. Kõige rohkem mõjutab see taotlejaid, kes soovisid saada toetust kas üleriigiliste teavituskampaaniate, kommunikatsiooni korraldamiseks või teabematerjalide (trükiste, filmide, näituste) koostamiseks. Mõju võib olla ka negatiivne, kui programmi eelarves ei ole piisavalt vahendeid sektorile vajalike projektide rahastamiseks. Punkti 19 (§ 27 lõike 4 punkt 3) muudatusega kaob võimalus metsanduse programmis pärandkultuuriobjektidega seotud toetust taotleda. Muudatusel ei ole olulist mõju, sest pärandkultuuri toetus on planeeritud erametsanduse toetuste hulga ning seda annab SA KIK, tuginedes keskkonnaministri 14. aprilli 2014. a määrusel nr 10 „Erametsanduse toetuse andmise alused, taotluse kohta esitatavad nõuded, toetuse taotlemise ja taotluse menetlemise kord, taotluse hindamise alused ning toetuse tagasinõudmise kord“.

Ringmajanduse programm

Sihtrühm: kohalikud omavalitsused, ettevõtted, konsultandid, teenusepakkujad, teadlased.

Muudatus: märkimisväärse arvu toetatavate tegevuste kaotamine (§ 29 ja § 30 muudatused), uue meetme lisamine KOVidele jäätmehoolduse arendamiseks (§ 29 lõike 4 punkt 12 ja § 30 lõiked 21–23).

Mõju: muudatustel on mõju erinevatele sihtrühmadele, eriti kohalikele omavalitsustele, ettevõtetele ja maapõue valdkonnas tegutsevatele organisatsioonidele. Muudatused annavad piiratud eelarve olukorras selgema sõnumi võimalikest avatavatest taotlusvoorudest. Määruse täiendused aitavad arendada kohalike omavalitsuste jäätmehooldust, tuues kaasa suuremaid rahastusvõimalusi, et nad saaksid kiiremini kohaneda riiklike eesmärkidega, samuti keskenduvad ka koostöö tugevdamisele omavalitsuste vahel.

Üldised muudatused

Sihtrühm: kõik taotlejad, eriti väiksemamahuliste projektide elluviijad; veemajanduse projektide elluviijad.

Muudatus: kindlasummalise makse piirmäära tõstmine; hindamiskriteeriumite täpsustamine; mitteehituslike tööde keskkonnamõju hindamise täpsustamine.

Mõju: väiksemate projektide halduskoormus väheneb; hindamine muutub objektiivsemaks; veemajanduse projektide mõju arvestab paremini elanike heaolu.

6. Määruse rakendamisega seotud riigi ja kohaliku omavalitsuse tegevused, eeldatavad kulud ja tulud

Määruse rakendamine ei too kaasa otseseid riigieelarvelisi lisakulusid ega -tulusid.

7. Määruse jõustumine

Määrus jõustub 2025. aasta 1. juulil.

8. Eelnõu koostamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Määruse eelnõu saadetakse koostamiseks Rahandusministeeriumile ja Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumile ning arvamuse avaldamiseks Eesti Linnade ja Valdade Liidule,² Eesti Jäätmehoolduskeskusele, Eesti Ringmajandusettevõtete Liidule, Eesti Keskkonnaühenduste Kojale.